

Рахімі А. М. студентка
ОНУ ім. І. І. Мечникова
Керівник: ст.викл., Жмай О. В.

АЛЬТЕРНАТИВНІ СПОСОБИ ОЦІНКИ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Від менеджменту держави у сфері економіки залежить головний макроекономічний показник соціального добробуту та економічного процвітання — валовий внутрішній продукт (ВВП). Модель ВВП у сучасному розумінні обґрунтував Дж. Кейнс під час Другої світової війни [1], проте сьогодні доречність використання цього інструменту піддають сумніву.

У сучасному світі головними факторами впливу на економічний розвиток є демографічна ситуація в країні та якість публічного управління, зокрема в економіці, а не володіння певними ресурсами. У розвинених країнах ВВП все менше пов'язаний з матеріальним виробництвом, оскільки понад 50 % становлять блага, виготовлені у сфері послуг. Інша ситуація спостерігається у країнах, що розвиваються: зростання ВВП на душу населення відбувається завдяки збільшенню матеріального виробництва.

Показник ВВП можна збільшити за допомогою певних маніпулятивних дій: 1. Збільшення кількості робочих годин. 2. Збільшення кількості населення, залученого у виробництві. 3. Стимулювання іноземних компаній до переміщення активів з метою зниження собівартості виробництва. Наприклад, за даними МВФ, за 2018 рік ВВП Індії становить 2719 млрд доларів США, а ВВП Канади — 1712 млрд доларів США. Попри суттєву різницю між рівнем освіти, тривалістю життя та злочинністю, ВВП Індії значно перевищує ВВП Канади. Таким чином, стає зрозуміло, що ВВП враховує лише ринкову вартість виробленої продукції, а не фактори, від яких залежить добробут населення.

У своїх дослідженнях Д. В. Лизлов зазначає, що головним недоліком ВВП є те, що він не враховує: 1) негативні наслідки економічного зростання (руйнування екології, погіршення здоров'я населення); 2) диференціацію доходів населення через усереднений погляд на ситуацію; 3) невідповідність обсягів споживчого кошика через різну купівельну спроможність валют; 4) сектори економіки, які концентрують величезні обсяги капіталу, наприклад, ринок цінних паперів; 5) якісні характеристики рівня добробуту населення в країні [2, с. 39—40].

Очевидно, що сучасні держави мусять переглянути власні погляди щодо потреби в економічному зростанні та припинити вимірювати добробут країни виключно в кількісних показниках виробництва. Оскільки, сучасні показники враховують лише вартість книжок, а не рівень освіти; вартість воєнної техніки, а не рівень безпеки; вартість випущених автомобілів, а не екологічну ситуацію. Необхідно розширити набір макроекономічних інструментів, які б враховували якість життя суспільства та рівень економічного добробуту.

Індикатор справжнього прогресу (GPI), як і ВВП, розраховується в грошовому еквіваленті, що дозволяє порівнювати економічний розвиток країн.

Цей показник оперує категоріями доходу і видатків та визначається як різниця між ними. Від суми всіх доходів, тобто ВВП, ми віднімаємо наслідки екологічних катастроф та соціальні видатки (ціна безробіття, ціна ДТП та інше). Натомість враховується ефект від товарів тривалого використання, суспільної інфраструктури та праці домогосподарств і волонтерів [3, с. 182].

Індекс людського розвитку (HDI) — це також агрегований показник, який дозволяє проводити порівняльну характеристику країн. Вимірюється на основі трьох показників: «довголіття та здоров'я», «рівень освіти» і «ВНД на душу населення» [4, с. 41—42].

Індекс інклюзивного розвитку (IDI) — це показник, який враховує ВВП та 11 інших параметрів для більш детального відображення ситуації. Ці показники розділені на 3 групи: «зростання та розвиток», «інклюзивність», «стійкість розвитку та спадщина». Розрахунок цього індексу демонструє, що піклування про майбутні покоління та зниження нерівності у суспільстві потребують більшої уваги, ніж збільшення виробничих можливостей країни [5, с. 78].

Таким чином, при ефективному плануванні та розвитку продуктивної, з точки зору використання ресурсів, діяльності, державі необхідно чітко визначити власні цінності. Країна, яка цінує чисте навколишнє середовище та виділяє значні кошти для забезпечення гідного життя свого населення, повинна відбивати ці цінності в показниках економічного зростання. На жаль, ВВП як макроекономічний показник не здатен показати цього. Отже, використовуючи сучасні альтернативи ВВП та працюючи над розробкою нових показників, необхідно відмовитися від споживання як домінуючої стратегії та розширити межі сприйняття людиною навколишнього середовища і самих себе.

Список використаних джерел:

1. Почему ВВП не приносит счастья. *Harvard Business Review Россия*. URL: <https://hbr-russia.ru/biznes-i-obshchestvo/ekonomika/815722> (дата звернення 30.03.2020).
2. Лызлов Д. В. Преимущества и недостатки ВВП как показателя социально-экономического развития страны. *Российский внешнеэкономический вестник*. Выпуск №2. 2009. С. 32—40.
3. Молоканов В. М. Проблемы использования показателя ВВП как индикатора социально-экономического развития общества. *Вопросы управления*. Выпуск №. 5 (60). 2019. С. 178—188.
4. Зайногабденова Л. Р., Акулова А. Ш. Экономические показатели общественного благосостояния. *Символ науки*. Выпуск №11. 2019. С. 40—42.
5. Мальнев С. Ю. Индикаторы развития в условиях формирования экономики инновационного типа. *Петербургский экономический журнал*. Выпуск №3. 2018. С.77—83.